

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW, MPVO

**Middelbaar Beroeps
Onderwijs**

Van

Persoonsgegevens

Datum

27 september 2023

Referentie

41077000

Bijlagen

Concept Kamerbrief LLO

Concept Kamerbrief
Onderwijsagenda LLO

Verkenning Individuele
Leerbudgetten

Programma Leercultuur

Evaluatie Vraagfinanciering

**Interdepartementaal
afgestemd**

EZK, SZW

**Kamerbrief LLO + Kamerbrief Onderwijsagenda LLO +
Verkenning Leerbudgetten**

Aanleiding

In september 2022 verscheen de Kamerbrief Beleidslijnen Leven Lang Ontwikkelen (LLO), waarmee een overzicht geboden werd van lopende en startende LLO-activiteiten en -maatregelen. Sindsdien hebben wij ambtelijk verkenningen gedaan naar verdere vervolgstappen voor LLO. Dit hebben wij intern binnen OCW gedaan, waarbij de focus op de onderwijsdimensie van LLO lag, en in samenspraak met de departementen EZK en SZW, waarbij aandacht uitging naar het hele palet van LLO. Intussen besloot het kabinet het STAP-budget voor volgende jaren te beëindigen, wat aanleiding gaf om ook op het vlak van leerrechten/leerbudgetten een nadere verkenning te doen. Het resultaat van deze verkenningen kan binnenkort met de Tweede Kamer gedeeld worden en ligt nu aan u voor:

- Concept gezamenlijke Kamerbrief LLO, ter ondertekening door MSZW en MPVO, mede namens MOCW en MEZK
Bijlagen:
 - Verkenning Individuele leerbudgetten
 - Programma Leercultuur
- Concept Kamerbrief Verkenning Onderwijsagenda LLO, ter ondertekening door MPVO, mede namens MOCW
Bijlagen:
 - Evaluatie Vraagfinanciering
 - Toelichting Eindevaluatie Vraagfinanciering

Het voorstel is om bijgaande conceptbrieven met bijlagen, na laatste aanpassingen, eind oktober of begin november met de Tweede Kamer te delen (zie planning, p.4). U ontvangt daartoe binnenkort de definitieve versies ter ondertekening. Wij sturen u hierbij deze conceptversies, zodat u uw eventuele aandachtspunten aan ons mee kunt geven voordat wij die definitieve conceptversies (die naar de CWIZO gaan) aan u voorleggen.

Geadviseerd besluit

Instemming met afronding van de Kamerbrieven, na verwerking van uw eventuele opmerkingen of vragen. De conceptbrieven gaan dan door naar de CWIZO en vervolgens de MR, eventueel met de RWIZO als tussenstap.

Kernpunten

- *Gezamenlijke Kamerbrief LLO (SZW, EZK, OCW)*

Deze brief geeft inzicht in de stappen die genomen zijn na de LLO-brief van september '22. De brief benadrukt de urgentie en het belang om hierin in gezamenlijkheid aan te blijven werken, interdepartementaal, maar vooral ook samen met werkgevers, onderwijsinstellingen en sociale partners. De brief geeft weer waar de resterende middelen voor STAP voor worden ingezet en geeft op basis van een verkenning inzicht voor een volgend kabinet wat betreft mogelijkheden om toch iets met leerrechten/leerbudget te doen. Verder wordt met de brief het SZW-programma Leercultuur gepresenteerd en wordt geïndiceerd dat in samenhang daarmee ook een onderwijsagenda LLO is opgesteld. Van die onderwijsagenda wordt de kern gedeeld en verder verwijst de brief dan naar de eigenstandige brief van OCW daarover. Met deze brief worden geen nieuwe financiële verplichtingen aangegaan; fundamentele keuzes worden overgelaten aan een nieuw kabinet.
- *Bijlage 1; Verkenning Individuele Leerbudgetten*

Aanleiding voor deze verkenning is de motie van der Leer waarin wordt gevraagd om te onderzoeken welke mogelijkheden er voor een volgend kabinet zijn om LLO te stimuleren zoals een individuele leerrekening en leerrechten. Aanvankelijk stond deze verkenning gepland voor de komende twee jaar, maar met het oog op een nieuw te vormen kabinet eind dit jaar is hier versneld uitvoering aan gegeven. De verkenning beschrijft drie hoofdvarianten met hun voor- en nadelen en hoe de som van deze drie opties meer is dan de delen afzonderlijk. Een voucher kan op de korte termijn en is sterk voor een specifiek doel; een leerrekening en leerrechten zijn beiden een structurele maatregel. Dit vraagt om een langere invoeringstermijn en structurele middelen. Maar een structurele maatregel kan daarna wel effectief zijn in het bundelen van middelen, de eenvoud voor het individu en het versterken van de eigen regie. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan deze verkenning. Wij hebben er voor gekozen deze conceptversie nu al vast met u te delen; de definitieve versie zal naar verwachting niet fundamenteel verschillen.
- *Bijlage 2; Programma Leercultuur*

Deze bijlage geeft nader inzicht in het programma Leercultuur; een programma onder aansturing van SZW dat vooral gaat over het stimuleren van een leercultuur op de werkvloer, in het bijzonder in het MKB. Het bestaat uit vier programmalijnen:

 - agenderen
 - inspireren en motiveren
 - ondersteunen en faciliteren
 - kennisdelen en ontwikkelen
- *Kamerbrief Verkenning Onderwijsagenda LLO*

Deze brief geeft inzicht in de verkenning die het afgelopen jaar plaatsvond naar stappen die nodig zijn om het formele onderwijs beter te ontsluiten voor LLO. De brief biedt antwoord op een aantal moties en laat aan de

sector (formeel mbo-, hbo-, en wo-onderwijs) zien welke dilemma's er zijn, welke nadere verkenningen nodig zijn en welke acties we direct in gang zetten of al hebben gezet.

Wij achten het van belang de Tweede Kamer met deze separate brief over deze verkenning Onderwijsagenda LLO te informeren (en niet als een bijlage van de gezamenlijke brief, wat eerder overwogen werd) omdat de inhoud voor de onderwijssector serieuze betekenis heeft en omdat de Tweede Kamer via verschillende moties/toezeggingen duidelijk heeft gemaakt dat zij een kabinetsverhaal wil specifiek over de onderwijsvraagstukken rond LLO. Het doet geen recht aan de verwachtingen, toezeggingen en moties om dit alles in een bijlage af te doen.

Deze brief zet een koers uit en laat tegelijk ruimte voor een volgend kabinet om te besluiten over fundamentele stappen zoals de overweging om van LLO een onbekostigde wettelijke taak te maken. De brief laat zien dat we dergelijke stappen wel nader gaan verkennen, (ook in samenhang met nadere keuzes over het initiële onderwijs in mbo, hbo en wo,) maar dus zonder vooruit te lopen op nadere besluitvorming daarover.

Bijlage: (Toelichting op) Eindevaluatie Vraagfinanciering

- De eindevaluatie maakt duidelijk dat de vraag of het experiment vraagfinanciering niet heeft geleid tot meer aantrekkelijk en flexibel onderwijs.
- De eindevaluatie vormt dus geen aanleiding om nu over te gaan tot wettelijke verankering.
- Gezien het experimentele karakter ligt er een wettelijke verplichting om de Tweede Kamer na de tussenevaluatie ook over deze eindevaluatie te informeren. Hiermee voldoet u aan die verplichting.

Toelichting

Aandachtspunten bij deze stukken:

- De *gezamenlijke LLO-brief* biedt vooral overzicht en heeft in wezen relevantie voor iedere organisatie en ieder individu. Het zal voor de lezer, afhankelijk van de eigen context, vooral spannend worden waar verwezen wordt naar de bijlage Verkenning Individuele leerbudgetten of naar de brief Verkenning Onderwijsagenda LLO.
- Bij de Verkenning Individuele Leerbudgetten is vooral het volgende relevant: de verkenning is geschreven als een zelfstandig leesbare passage. Drie hoofdvarianten worden onderscheiden en onderling vergeleken. De eerste is regeling in de vorm van een voucher, zoals STAP of de scholingsvoucher van bijvoorbeeld de gemeente Rotterdam. De tweede gaat in op de individuele leerrekening en leerrechten. Deze twee worden in eerdere verkenningen (SER, SEO, Borstlap, Cie SAP) vaak als een optie genoemd, maar zijn in deze verkenning uit elkaar gehaald in een voorziening (leerrekening) en een (leer)recht. Er is bewust gekozen om geen concrete uitwerking te doen met budgettaire gevolgen. Wel wordt aangekondigd dat deze slag nog gemaakt kan worden ten behoeve van de formatie.

- Ten aanzien van de *Onderwijsagenda* wordt door de onderwijssector (publiek en privaat) in het bijzonder uitgekeken naar een reactie op de vraag of LLO wel of niet een publieke taak moet worden van de publieke onderwijsinstellingen. Deze brief Verkenning Onderwijsagenda LLO maakt duidelijk dat een publiek bekostigde taak niet voor de hand ligt, maar dat we wel nader gaan verkennen wat de meerwaarde is van een wettelijke onbekostigde taak voor LLO. Voor LLO blijven we dus uitgaan van een gelijk speelveld voor publieke en private onderwijsaanbieders. Tegelijk biedt de brief inzicht in de verschillende acties die in gang zijn gezet of gaan worden om het formele onderwijs beter in te richten op LLO.

Proces/Planning

- Deze stukken worden tegelijk voorgelegd aan u beiden: MOCW en MPVO én door de collega's van SZW aan MSZW.
- Er is, conform afspraak met MPVO, vooralsnog geen bewindsliedenoverleg gepland tussen MOCW en MPVO of tussen MPVO en MSZW. Indien reacties van u na lezing van deze stukken daar aanleiding toe geven plannen wij dit alsnog op korte termijn in.
- Wij streven naar verzending van het gehele pakket naar de CWIZO op uiterlijk 3 oktober a.s.; bespreking in CWIZO is dan 9 oktober a.s.
- Zonder RWIZO komen we daarmee uit op de MR van 27 oktober a.s. Met RWIZO wordt dat 3 november a.s.. Direct na de MR kan het dan naar de Kamer. (Mocht verzending van stukken op 3 okt. onhaalbaar blijken, dan gaan we naar de eerstvolgende CWIZO, op 30 okt.)
- Op 27 september vond een stuurgroep LLO plaats, met de DG's van EZK, SZW en OCW, waarin laatste bespreekpunten voorlagen. Wat betreft de stuurgroep LLO kunnen de stukken door naar de CWIZO, na doorvoeren van een laatste wijziging en uiteraard nadat u en de andere bewindspersonen daar akkoord op hebben gegeven, al dan niet na doorvoeren van eventuele wijzigingen op basis van uw feedback.
- Die laatste wijziging die de stuurgroep voorstelde is om de notie toe te voegen dat we met de maatregelen die met de twee brieven worden gedeeld een mooie stap zetten, maar niet alles oplossen.

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW, MPVO

Middelbaar Beroeps Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

27 september 2023

Referentie

41077000

Bijlagen

Concept Kamerbrief LLO

Concept Kamerbrief
Onderwijsagenda LLO

Verkenning Individuele
Leerbudgetten

Programma Leercultuur

Evaluatie Vraagfinanciering

Interdepartementaal afgestemd

EZK, SZW

Kamerbrief Leercultuur en onderwijsagenda LLO +
Kamerbrief Uitwerking onderwijsagenda LLO +
Verkenning Leerbudgetten

Aanleiding

Bijgaand treft u twee nieuwe versies van de Kamerbrieven LLO die wij op basis van feedback vanuit u beiden hebben aangepast. De brieven zijn hierdoor niet inhoudelijk gewijzigd, we hebben wel de inhoudelijke punten van MOCW toegevoegd. Daarnaast is in de onderwijsagenda brief een overzichtelijke tabel toegevoegd en is de brief een stuk beknopter en kernachtiger geworden op verzoek van MPVO. Een deel is hierdoor verplaatst naar een bijlage.

Deze versies zijn ambtelijk ook afgestemd met SZW en EZK. Streven is om de stukken 20 oktober bij de CWIZO aan te leveren. Dan halen we de MR van 10 november en kunnen we de brieven die van waarde zijn voor de formatietafel nog voor de verkiezingen versturen aan de Kamer.

Geadviseerd besluit

- Instemming met de Kamerbrieven en akkoord met verzending van de stukken naar de CWIZO uiterlijk 20 oktober om de MR van 10 november te halen.

Kernpunten

In de stukkenstroom treft u beide brieven met de volgende bijlagen:

- Concept gezamenlijke Kamerbrief LLO, ter ondertekening door MSZW en MPVO, mede namens MOCW en MEZK
Bijlagen:
 - Verkenning Individuele leerbudgetten
 - Programma Leercultuur
- Concept Kamerbrief Verkenning Onderwijsagenda LLO, ter ondertekening door MPVO, mede namens MOCW
Bijlagen:
 - Evaluatie Vraagfinanciering
 - Toelichting Eindevaluatie Vraagfinanciering
- *Gezamenlijke Kamerbrief LLO (SZW, EZK, OCV)*

Deze brief geeft inzicht in de stappen die genomen zijn na de LLO-brief van september '22. De brief benadrukt de urgentie en het belang om hierin in gezamenlijkheid aan te blijven werken, interdepartementaal, maar vooral ook samen met werkgevers, onderwijsinstellingen en sociale partners. De brief geeft weer waar de resterende middelen voor STAP voor worden ingezet en geeft op basis van een verkenning inzicht voor een volgend kabinet wat betreft mogelijkheden om toch iets met leerrechten/leerbudget te doen. Verder wordt met de brief het SZW-programma Leercultuur gepresenteerd en wordt geïndiceerd dat in samenhang daarmee ook een onderwijsagenda LLO is opgesteld. Van die onderwijsagenda wordt de kern gedeeld en verder verwijst de brief dan naar de eigenstandige brief van OCW daarover. Met deze brief worden geen nieuwe financiële verplichtingen aangegaan; fundamentele keuzes worden overgelaten aan een nieuw kabinet.

- *Bijlage 1; Verkenning Individuele Leerbudgetten*
Aanleiding voor deze verkenning is de motie van der Leer waarin wordt gevraagd om te onderzoeken welke mogelijkheden er voor een volgend kabinet zijn om LLO te stimuleren zoals een individuele leerrekening en leerrechten. Aanvankelijk stond deze verkenning gepland voor de komende twee jaar, maar met het oog op een nieuw te vormen kabinet eind dit jaar is hier versneld uitvoering aan gegeven. De verkenning beschrijft drie hoofdvarianten met hun voor- en nadelen en hoe de som van deze drie opties meer is dan de delen afzonderlijk. Een voucher kan op de korte termijn en is sterk voor een specifiek doel; een leerrekening en leerrechten zijn beiden een structurele maatregel. Dit vraagt om een langere invoeringstermijn en structurele middelen. Maar een structurele maatregel kan daarna wel effectief zijn in het bundelen van middelen, de eenvoud voor het individu en het versterken van de eigen regie. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan deze verkenning. Wij hebben er voor gekozen deze conceptversie nu al vast met u te delen; de definitieve versie zal naar verwachting niet fundamenteel verschillen.
- *Bijlage 2; Programma Leercultuur*
Deze bijlage geeft nader inzicht in het programma Leercultuur; een programma onder aansturing van SZW dat vooral gaat over het stimuleren van een leercultuur op de werkvloer, in het bijzonder in het MKB. Het bestaat uit vier programmalijnen:
 - agenderen
 - inspireren en motiveren
 - ondersteunen en faciliteren
 - kennisdelen en ontwikkelen
- *Kamerbrief Verkenning Onderwijsagenda LLO*
Deze brief geeft inzicht in de verkenning die het afgelopen jaar plaatsvond naar stappen die nodig zijn om het formele onderwijs beter te ontsluiten voor LLO. De brief biedt antwoord op een aantal moties en laat aan de sector (formeel mbo-, hbo-, en wo-onderwijs) zien welke dilemma's er zijn, welke nadere verkenningen nodig zijn en welke acties we direct in gang zetten of al hebben gezet.

Wij achten het van belang de Tweede Kamer met deze separate brief over deze verkenning Onderwijsagenda LLO te informeren (en niet als een bijlage van de gezamenlijke brief, wat eerder overwogen werd) omdat de inhoud voor de onderwijssector serieuze betekenis heeft en omdat de Tweede Kamer via verschillende moties/toezeggingen duidelijk heeft gemaakt dat zij een kabinetsverhaal wil specifiek over de onderwijsvraagstukken rond LLO. Het doet geen recht aan de verwachtingen, toezeggingen en moties om dit alles in een bijlage af te doen.

Deze brief zet een koers uit en laat tegelijk ruimte voor een volgend kabinet om te besluiten over fundamentele stappen zoals de overweging om van LLO een onbekostigde wettelijke taak te maken. De brief laat zien dat we dergelijke stappen wel nader gaan verkennen, (ook in samenhang met nadere keuzes over het initiële onderwijs in mbo, hbo en wo,) maar dus zonder vooruit te lopen op nadere besluitvorming daarover.

Bijlage: (Toelichting op) Eindevaluatie Vraagfinanciering

- De eindevaluatie maakt duidelijk dat de vraag of het experiment vraagfinanciering niet heeft geleid tot meer aantrekkelijk en flexibel onderwijs.
- De eindevaluatie vormt dus geen aanleiding om nu over te gaan tot wettelijke verankering.
- Gezien het experimentele karakter ligt er een wettelijke verplichting om de Tweede Kamer na de tussenevaluatie ook over deze eindevaluatie te informeren. Hiermee voldoet u aan die verplichting.

Toelichting

Aandachtspunten bij deze stukken:

- De *gezamenlijke LLO-brief* biedt vooral overzicht en heeft in wezen relevantie voor iedere organisatie en ieder individu. Het zal voor de lezer, afhankelijk van de eigen context, vooral spannend worden waar verwezen wordt naar de bijlage Verkenning Individuele leerbudgetten of naar de brief Verkenning Onderwijsagenda LLO.
- Bij de Verkenning Individuele Leerbudgetten is vooral het volgende relevant: de verkenning is geschreven als een zelfstandig leesbare passage. Drie hoofdvarianten worden onderscheiden en onderling vergeleken. De eerste is regeling in de vorm van een voucher, zoals STAP of de scholingsvoucher van bijvoorbeeld de gemeente Rotterdam. De tweede gaat in op de individuele leerrekening en leerrechten. Deze twee worden in eerdere verkenningen (SER, SEO, Borstlap, Cie SAP) vaak als een optie genoemd, maar zijn in deze verkenning uit elkaar gehaald in een voorziening (leerrekening) en een (leer)recht. Er is bewust gekozen om geen concrete uitwerking te doen met budgettaire gevolgen. Wel wordt aangekondigd dat deze slag nog gemaakt kan worden ten behoeve van de formatie.
- Ten aanzien van de *Onderwijsagenda* wordt door de onderwijssector (publiek en privaat) in het bijzonder uitgekeken naar een reactie op de

vraag of LLO wel of niet een publieke taak moet worden van de publieke onderwijsinstellingen. Deze brief Verkenning Onderwijsagenda LLO maakt duidelijk dat een publiek bekostigde taak niet voor de hand ligt, maar dat we wel nader gaan verkennen wat de meerwaarde is van een wettelijke onbekostigde taak voor LLO. Voor LLO blijven we dus uitgaan van een gelijk speelveld voor publieke en private onderwijsaanbieders. Tegelijk biedt de brief inzicht in de verschillende acties die in gang zijn gezet of gaan worden om het formele onderwijs beter in te richten op LLO.

Proces/Planning

- Deze stukken worden tegelijk voorgelegd aan u beiden: MOCW en MPVO én door de collega's van SZW en EZK aan MSZW en MEZK.
- Er is, conform afspraak met MPVO, vooralsnog geen bewindslidenoverleg gepland tussen MOCW en MPVO of tussen MPVO en MSZW. Indien reacties van u na lezing van deze stukken daar aanleiding toe geven plannen wij dit alsnog op korte termijn in.
- Wij streven naar verzending van het gehele pakket naar de CWIZO op uiterlijk 20 oktober a.s.; bespreking in CWIZO is dan op 30 oktober a.s.
- Zonder RWIZO komen we daarmee uit op de MR van 10 november a.s. Direct na de MR kan het dan naar de Kamer.
- Op 27 september vond een stuurgroep LLO plaats, met de DG's van EZK, SZW en OCW, waarin laatste bespreekpunten voorlagen. Wat betreft de stuurgroep LLO kunnen de stukken door naar de CWIZO, na doorvoeren van een laatste wijziging en uiteraard nadat u en de andere bewindspersonen daar akkoord op hebben gegeven, al dan niet na doorvoeren van eventuele wijzigingen op basis van uw feedback.